

znaka, ki nima niti celih 15% fosforove kisline v sebi in je za 50 kr. manj vredna, kakor 18 odstotna žindra katero družba odaja po 2 gld. 90 kr. metrski stot.

Podpisana družba je tem mirnim potom hotela razjasniti lažnjive vesti, ki se sedaj pred občnim zborom s prozornim namenom širijo po deželi, a sedaj, ko je „Domoljub“ družbi naravnost očital sleparstvo, objavi pa podpisana družba še sledeče:

„Gospodarska zveza“ je objavila, da prodaja 18 odstotno Tomasovo žindro po 2 gld. 64 kr. loco Ljubljana; v objavi je kazala naravnost na našo družbo, da je predraga ter je vrhu tega namigavala, da podpisana družba ne zna kupiti. Na vse to danes izjavimo, ter moremo z vsemi potrebnimi listinami dokazati, da je „Gospodarska zveza“ kupila konci meseca julija 944 metrskih stotov 18 odstotne Tomasove žindre po 16 kr. kilogram procent. katera žindra jo je stala v Ljubljano postavljena 3 gld. 15 kr. meterski stot. To žindro je „Gospodarska zveza“ prodajala po 2 gld. 64 kr., tedaj z izgubo 50 kr. pri vsakem stotu, samo da je mogla s tem ščuvati proti naši družbi. Pri tem je imela „Gospodarska zveza“ blizu 500 gld. izgube. Ko se ji je to grdo početje ustavilo, posrečilo se je njenim posredovalcem sleparskim potom dobiti pri nekem edinem, izključenem in rajoniranim založniku Tomasove žindre, ki ne sme prodajati čez meje svojega okraja (tedaj ne na Kranjsko), 10 vagonov 16 odstotne Tomasove žindre, katero so pa naši kmetovalci smatrali za 18 odstotne, in tedaj toliko vredna, kot od podpisane družbe, dasi je za 32 kr. manj vredna in je po 2 gld. 64 kr. metrski stot preplačana. Med to žindro je pa bila tudi neka vrsta v vrečah brez znamenja in s plombami brez vtisnjenega znaka, ki je imela v sebi le 14,87% fosforne kisline, kakor svedoči preiskava prof. dr. Wagnerja v Darmstadt, in tudi to žindro so kupovali naši kmetje za toliko vredno kakor družbino, pri čemur so bili osleparjeni za 50 kr. pri vsakem metrskem stotu.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, 2. oktobra 1899.

Gustav Pirc l. r.,
ravnatelj.

Ivan Murnik l. r.,
predsednik.

Politični pregled.

Državni zbor. — Vlada je že učakala dva čutna poraza. Koj v drugi seji poslanske zbornice je bila močno udarjena. Vlada je bila zahtevala, da naj se mesto prvega podpredsednika, ki ga je doslej zavzemal dr. Ferjančič, prepusti nemški levici. Po hudih bojih v desnici je bila kandidatura dr. Ferjančiča vsled odpora nemške katoliške stranke sicer opuščena, a vladni želji, naj bi se to mesto prepustilo nemški opoziciji, se ni ugodilo. Desnica je izvolila v prezidij zgolj svoje može. V zadnjih sejah se je razpravljalo o vladni programatični izjavi. Oglasili so se zastopniki vseh strank. Nemci so sicer izjavljali, da nečejo vlade podpirati, a vse te izjave so samo pesek v oči. Očitno je, da se vlada naslanja na nemško levico. Očitno pa je tudi, da desnica se vladi ne okloni.

Češki, poljski in konservativno-veleposestniški poslanci so vladi napovedali odločen boj. Debata se je v četrtek zaključila, Zdaj pridejo na vrsto predlogi radi oktožbe Thunovega ministristva, potem pa je volitev delegacije. V torek so Čehi napravili justičnemu ministru radi necega tajnega ukaza tak škandal, da se je morala seja pretrgati.

Boj za Kvoto se v kratkem prične. Minule dni so se vršila posvetovanja v Budimpešti mej obema kabinetnima načelnikoma in finančnima ministroma, sedaj se pa kmalu prično dogovori mej obema kvotnima deputacijama. Škoda za čas, ki ga bodo potratili delegati s temi razpravami, doseglo se itak ne bo nič, do sporazumljenja tudi sedaj ob zadnjem trenutku ne bo prišlo. Mažarski delegatje se bodo najkrepkeje ustavljali vsakemu povišanju njih kvote. Morda se pozneje z nova prično dogovori mej obema vladama, katerih vspeh pa bo istotako ničev. S tem bomo pa srečno prijadrili v četrti štadij. Nova rabsodba vladarjeva bo odločila in sicer ne kakor prejšnja leta v korist Mažarom, marveč v korist avstrijskem davkoplačevalcem, z jedno besedo: Vladar avstrijski in ogrski bo pogrsko višal kvoto. O tem so tudi Mažari že popolnoma prepričani in člani takozvanega Loydovega kluba so o tem informovani iz najzanesljivejšega vira.

Italijanski kabinet in parlamentarna opozicija — V kratkem se otvori zasedanje italijanskega parlamenta in tedaj pride na dnevni red zopet volitev predsedstva. V zasedanju je bil po odpovedi Zanardellijevi izvoljen poslanec Cinaglia, kateri je pa v poznejši dobi pokazal toliko nezmožnosti, da ga sedaj ne mara niti vlada in njega njena stranka, niti opozicija. Treba bo torej izbrati novega moža, in s tem se prično ljuti boj mej vlado in opozicijo. Poslednja je pridobila za se zopet Zanardellija, kateremu nasproti bo vlada težko postavila sposobnega moža in le zato ne v malih skrbeh. Ima pa vlada pripravljenega nekega Biancherija, kateri prekaša tudi opozicijskega kandidata, in bi morali opozicijski poslanci, ako res prevzame kandidatura poslanec Biancheri, kar pa je še zelo negotovo, odložili svoja bojna kopja in se vdati ne mili vsodi.

Italijani pri grofu Claryju — Minole dni je vzprejel ministrski predsednik zastopnika italijanskega kluba poslanca Malfatti in Basevi. Poslednji je najprej potožil grofu Claryju, kako zelo so primorski Italijani zatirani od „privandranih“ Slovanov, koliko „krivice“ se jim gode v narodnem političnem in gospodarskem oziru, potem mu pa izražal željo, tržaških trgovinskih krogov glede druge železniške zveze s severom in glede pristanišč. Posl. Malfatti pa je govoril za ločitev namestništva od Inomosta. Grof Clary je baj zatrdil, da se ko vlada ozirala na želje italijanskega prebivalstva, pričakuje pa, da bode tudi klub podpiral vlado v njenem delovanju. Oba poslanca sta potem izjavila, da sme vlada vsikdar računati na podporo italijanskega kluba. Grofu Claryju je s tem obstoj zagotovljen. S tem dnem so bile najbrže konference končane, ker Schönererjanci in socialni demokratje niso našli milosti v vladnih očeh. Prvi — recimo neuspeh teh konferenc se je pokazal pri volitvi zborničnih podpredsednikov, drugi bržkone še slede.

Anglija — se raduje zadnjih zmag angleških čet nad bursko armado. Vse časopisje govori v svojih uvodnikih o velepomembnosti zadnega petka in sobote za angleške koristi v Južni Afriki. Iz te nepopisne radosti, ki navdaja vse angleške kroge, je pa posneti, da Angleži teh zmag sami niso pričakovali, vsaj tako dolgo ne, dokler ne dojde na bojišče nova vojna moč. Znano je bilo namreč, da se nahajajo Buri na izredno ugodnih postojankah in da bi Angleži ne opravili mnogo, ko bi pričeli z ofenzivo. Tega načela so se Angleži tudi držali, ne tako pa Buri, ko so v tem slučaju preveč računali na svojo moč. Jeli so se polagoma spuščati v nižave ter zasedati razne angleške kraje ob železnici, meneč, da bodo

imeli tudi vspeh operacije, ki so izborna vspele na zahodu. Niso pa računali na okolnost, da je v okolici Ladysmitha zbrana z malo izjemo vsa angleška moč v južni Afriki, s katero se Buri ne more lahko meriti na planem. Tako je torej prišlo da se morejo burske čete polagoma umikati nazaj v obrnjeno gorovje. Ako smemo verjeti angleškimi poročili, so Buri izgubili precej svojih mož, morda črtimo svoje ondotne armade. in poleg tega tudi nekaj svojih voditeljev, toda vkljub temu angleške zmage niso tako sijajne ekr Angleži v resnici še ničesar niso dobili razun onih 5 topov, Buri imajo pa v svoji lasti ves zahodni del od Kimberlaja do Mafekinga z obema mestoma "red, ker vsekako več odvaga nego borih pet topov.

Obrtnija.

Novi delniški regulativ.

(Konec)

Najvažnejše točke novega delniškega regulativa so naslednje:

Prošnje za dovoljenje ustanoviti delniško industrijalno družbo, naj se želi definitivna koncesija ali samo predkoncesija, se morajo vložiti pri pristojnem političnem dež. oblastvu. Glede predkoncesij določa novi regulativ, da je deželna politična oblast dolžna, dati tekom 30 dni začasno dovoljenje, ako ni zakonitih zadržkov. Ako misli deželna politična oblast, da je treba kako prošnjo odkloniti, jo mora v imenovanem roku predložiti ministrstvu. Prošnje za definitivno dovoljenje morajo deželne vlade tekom 14 dni predložiti ministrstvu, oziroma, če to ni mogoče, mora ministrstvu naznaniti še pred pretekom tega roka, da je bila vložena taka prošnja in sporočiti, zakaj da je ni predložila.

Ta natančna določitev roka, kdaj morajo deželna politična oblastva prošnje rešiti, je velikega pomena. Do zdaj je bila navada, da so take prošnje sila dolgo ležale pri deželnih vladah in zgodilo se je večkrat, da je bila zamujena ravno najugodnejša konjunktura, ali da so udeležniki že zopet izgubili veselje kaj ustvariti, še predno je bila njihova prošnja rešena. Za definitivno dovolilo velja načelo, da se ga ne sme odreči, če ni zakonitnih povodov za neugodno rešitev prošnje.

Glede apportov in sploh prošenj za druge delniške ustanovitve, zahteva regulativ popolnega pojasnila vseh, za presojo dotičnih transakcij odločilnih razmer v statutu v subskripcijskih povabilih in v subskripcijskih izjavah. Povrh pa še zahteva, da je ustanovne delnice pri pristojni trgovski in obrtni zbornici razgrniti na javen vpogled.

Delnice se morajo navadno glasiti na najmanj 200 kron. Izjemoma, namreč pri manjših podjetjih, ki imajo samo lokalni pomen, se smejo izdajati delnice tudi po 100 kron, toda le, ako se te delnice glase na ime. Kurs novih akcij se na noben način ne sme določiti pod pari tako, da dobi delniška družba kolikor možno celo sku-

pilo za te delnice. Dovoljenje je sukcesivno plačilo delnic iz čistega dobička, v katerem slučaju dobe lastniki izžrebanih delnic, „vžitne izkaznice“, „Genusscheine.“

Pravne razmere lastnikov teh „vžitnih izkaznic“, ki niso še nikjer zakonito vrejene in določene, so v novem delniškem regulativu vsaj začasno ustanovljene.

Tudi na organizacijo organov delniških družb se ozira novi regulativ, ter določa, da morajo biti v vodstvo poklicane samo osebe, ki se po poklicu in stalno bavijo z neposrednim vodstvom opravil. Dosedanja navada, vstvarjati pri delniških podjetjih vsakovrstne sinekure, se torej odpravi, kar je velicega pomena. Pač pa je dovoljeno, vstvariti direkcijski svet, to je nekaka srednja instanca mej vodstvom in mej občnim zborom delničarjev, katere direkcijski svet sklepa o važnejših zadevah. Toda ta direkcijski svet je po novem regulativu menjen le kot prehod od starih razmer k novim in mora s časoma popolnoma izginiti.

Za nadzorstvo oziroma za pregled letnih računov in družnih izkazov se volijo ali računski revizorji ali pa se izvolijo posebni nadzorovalci. Ti nadzorovalci smejo ako to pravila dovolijo, sami določiti vodstveno podjetje.

Glede glasovanja pri občnih zborih določa novi regulativ, da naj se samo izjemoma določi, da sme posamezen delničar imeti le gotovo število glasov, sicer pa naj bo dovoljeno, da sme imeti kolikor glasov je, tudi določa regulativ, da se sme razen delničarjev tudi nedelnicar kot pooblaščenec udeležiti glasovanj.

Glede državnega nadzorstva ponavlja regulativ načelo, ki je izraženo že v društvenem patentu, da se državno nadzorstvo izvršuje v varnost javnih interesov. Za varstvo zasebnih interesov se država kot nadzorovalna oblast nima zavzemati in se morajo dotični interesi braniti civilnopravnim putem. Stalni državni nadzorovalni organ, podoben „deželnoknežjemu komisarju“ na pr. pri hranilnicah, se nastavi pri industrijalnih delniških družbah samo izjemoma in sicer samo tedaj, če je potreben tak organ iz javnih ozirrov.

To so najvažnejše določbe novega regulativa za industrijalna podjetja. Gotovo pripomore novi regulativ, da se bo začel duh podjetnosti svobodnejše gibati in da bode konec tisti zaupnosti in tistemu lenarenju, ki je doslej zadrževalo razvoj industrije.

Regulativ je tak, da bi se ga tu za manjša podjetja lahko izkoristili naši rojaki, zakaj tudi majhna industrija se ne da pri nas vstvariti drugače, kakor potomasocijacije.